

ДЕКАБРЬ
5
вторник
1939 он
№ 280 (2980)
Сэн 10 мүнгэ

БУРЯТ-МОНГОЛ ҮНЭН

ВКП(б)-ийн В.-М.
Обкомой ба
ВМАССР-ий Верхогно
Соведэй Превидиумай
ОРГАН.

СССР-ЭЙ КОНСТИТУЦИНАА

Статья 1. Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союз болбол хүдэлмэришэн ба таряашанай социалистическэ гүрэн мүн.

Статья 2. СССР-эй политическэ үндэһе һуури болбол помещикуудэй ба капиталистуудай засагтһе утгаһананай ба, пролетаридайд диктатурһе дайланабадайд ашаар урган гарһан ба бэхжөөһөн, ажалладайд депутатуудай Соведууд болоно.

Статья 3. СССР-эй доторхи бүхэ засаг болбол ажалладайд депутатуудай Соведуудээр бөөлөдөг, городой ба деревниин ажалладаг хабаадана.

Статья 4. СССР-эй экономическэ үндэһе һуури болбол ажахын капиталистическэ системһе усаджаж, үйлэдбэринин зэбсэг ба хэрэгсэлдэхи частна үмсө һалган болуулжа, хүниһе хүнэй эксплуатацилха ябадалһе үгһихөөһөн ашаар батаһанан, үйлэдбэринин зэбсэг ба хэрэгсэлдэхи социалистическэ үмсө ба ажахын социалистическэ системэ мүн.

Статья 5. СССР-эй доторхи социалистическэ үмсө болбол нэгэ гөбөл, гүрэнэй үмсын формотой (аралбүгэдэн зөөри), нэгэ гөбөл, кооперативна-колхозно үмсын формотой (туд туд колхозной үмсэ, кооперативна нэгэдэлнүүдэй үмсэ) байдаг байна.

Сталинска Конституциин туй доро

Мүнөөдөр бүгэдэарадй һайн үдэр. Сталинска Конституцие—хүнтуралтһөнэй историдохи гайхамшагтэ документүүдэй нэгэн болошто, энэ Үндэһөн Законһие Соведуудэй VIII Онсо съезд дээрэ баталан абһанан үдэрһөө хойшо 3 жэл үнгэрэбэ.

Сталинска Конституци болбол дэлхэй дээрэ түрүүшнэ социалистическэ гүрэнэй граждануудай ариуца уялгануудһе ба агууха эрхэнүүдһе өөрингөө алтан хуудһанууд дээрэ бһсэбэ. Тэрэ хадаа ажал хэһе эрхһе, эрдэмдэ һурахэ эрхһе, азараха эрхһе, үгһэхэдөө материалһа тэдхэмжэ абаха эрхһе СССР-эй граждануудта гарантһовалла.

СССР-эй Конституциин бүхэ статьянууд хадаа, һанһан мөчтэ ба һайдуулануудай тухайдэ бһсэ, планууд ба бүтөөгүй юмэнууд тухайдэ бһсэ, харин, советскэ арадайд туйлаһан сууга ехэ илалтанууд тухайдэ, Октябрьскэ революциһа хойшо эдлэгдэжэ байгаа үгһэ эрхэнүүд тухайдэ хэвһэ.

Манай Конституци хадаа капиталистическэ оронууддахы буржуазна конституцинуудһаа тэн олддо.

Капитализм ба социализм хоёрой хоорондоһы ямар ехэ илгээ байһаб, тиймэл илгээ хадаа буржуазна конституцинууд ба СССР-эй Конституциин хоорондон байһа. Буржуазна конституцинууд болбол үгэ дээрэ арадайд эрхэ сүлөө тухай хэлэдэг болбоһе, үнэн хэрэг дээрэ—булэг капиталистуудай, буржуазинуудай булнтарһан эрхэнүүдһе хамаагаалаг байна. Капиталистическэ оронууддахы ажалһа массанууд болбол амарһе эрхэгүй ба капиталайд хатуу хара дэралалта доро зобожо туйлажэ, дайн сөрөгэй хойшолодо дайрагдан, үгһэхалан коһон, үхэл тахал үзэжэ байна.

Советскэ арад болбол СССР-эй ба союзна, автономно республикануудай Верховно Соведуудтэ—засагай дээдэ органуудта һунгалтануудһе Сталинска Конституциин үндэһе һуури дээрэ үнгэрэбэ. Арадайд эрхим басагад ба хүбүүдһе засагай дээдэ органуудта дөбжүүлэбэ. Эдэ һунгалтанууд хадаа советскэ арадайд гайхамшаг морально-политическэ нэгэдэлһөн, коммунистическэ партиһе ба советскэ правительствһе тойрон жагсаһан, тэрөөһи нигтэ жагсаһан дэлхэйн үрдэ демонстрацилан харуулаб.

Ажалладайд депутатуудай Соведуудтэ һунгалтануудай камһани ажалтатайгаар абуулагдажа байна. Тус һунгалтанууд болбол гүрэнэй засагай органуудай аширадууды Сталинска Конституциин үндэһөөр шөһөхөлгө һийлхөн

түгсэхэ ба алдартэ советскэ арадайд хүсэнтүгсэ жагсаалай, коммунистууд ба партиһанбһсәнүүдэй сталинска блогой шөһө илалтануудай демонстраци болохо байна.

Үнгэрэһан гурбан жэл хадаа үлэмжэ гайхамшаг событинуудай жэлүүд байгаа, ВКП(б)-эй XVIII историческэ съезд хадаа сталинска гурбадугаар табанжалай плание—социализмһаа коммунизмда шата дамжажа шэлжэн оролтин агууха программы баталаа. Социализмын ороной зэбсэгтэ хүсэ—сууга Хүдэлмэришэн-Тарлаһанай Улаан Арми болбол Хасан нуурай районод ба Халхын голдо болһон байлдаануудта японско хобдог самурайнуудай һинһе һамнасохин үлдэе, Баруун Украинин ба Баруун Белоруссин ажалладай польско пануудай зорилг дэралтаһаа сүлөөлөжэ, историческэ эврилгануудһаа иманга гайхамшагаар бөөлүүлэбэ. Мүнөө, шуната дайниһе үүсхэгшэ шунхай бузар провекаторнуудта шанга харуу үгэжэ, агууха ехэ оронойгоо аялгүйе хамагаалхатаа хамта, Финляндскэ арды помещикуудэй ба капиталистуудай мүлжэлгөөнө сүлөөлөн, тэдөнэй хэтэ заяанай хүсэлһе бөөлүүлэжэ байна.

Хүсэнтүгсэ социалистическэ индустри үдэрһе үдэртэ хүсэжэ бэхжэжэ. Хүдөөажын Бүхэ-союзна выставка хадаа колхозно байгуулалтын гайхамшаг илалтануудһе дэлхэйн үрдэ демонстрацилан туйлаһаа. СССР-эй арадуудай культура—форморо национальһа, удхаараа социалистическэ культура хадаа хүсэгтэйгээр хүгжэн бадарана. Дэлхэй дээрэ алдарһан геройнууд-баатарнууд дэбжэн гарана. Олон мянсад талантнууд болбол, наранай гэрэлээр дулаасуулдаһан наһа сасэг шангээр, арадайд гүн дундаһаа ургана.

Марксистско-ленинска теоринэ гүнзэггээр шудалала болбол коммунизмын шөһө илалтануудай түлөө бүри амжалтатайгаар төмөсхэ хэрэгтэ манай кадрнуудта туйлаһана.

Большевикска парти, бүхэ советскэ арад хадаа, һүүлэй гурбан жэлэй торшо соо, бузар предательһуудһе, трокистско-бухаринска ба буржуазно-националистическэ бандануудһе бутасохин усаджа. Зүгээр, капиталистическэ хүрээлэнгэ тухай ходо һанажа, дарияа хуурай байлгэха хэрэгтэй.

Ленин-Сталинай партигаар зоригжуулагдаһан, Советскэ арад болбол **КОММУНИЗМЫН** шөһө илалтанууд төмөс—урагшаа алхалла!

СССР-ЭЙ КОНСТИТУЦИНАА

Статья 6. Газар, газарай баялиг, уһан, ой модонууд, заводууд, фабриканууд, шахтнууд, руднигууд, түмэр харгын, уһанзамай ба агаарзамай транспорт, банкнууд, хэлхөө холбооной хэрэгсэлнүүд, гүрэнээр эмхидхэгдэһэн томо томо хүдөө ажахын предпритиууд (совхозууд, машинно-тракторна станцинууд г.м.), мүн төрөшөөлөн коммунальна предпритиууд, городууддахы ба промышленнэ пунктууддахы байра байдалай гол фонд болбол гүрэнэй үмсө, аралбүгэдэн зөөри мүн.

Статья 7. Колхозууддахы ба кооперативна организацинууддахы общественнэ предпритиууд, амиды ба амигүй инвентаритайгаар, колхозуудай ба кооперативна организацинуудай бүтөөжэ гаргадаг продукция мүн энэнтэй нэгэн адалы, тэдөнэй общественнэ барилганууд болбол колхозуудай ба кооперативна организацинуудай общественнэ социалистическэ үмсө мүн.

Статья 12. СССР дотор ажал болбол „хүдэлмэри хэдэггүй хүн юмэ адихэгүй“ гөһөн принциптэй ёһоор, ажал хэһе шадалтай гражданин бүрнин уялга ба хундэтэ хэрэгһөн мүн.

СССР-тэ болбол „хүн бүринөө шадбаринһы зэргээр, хүн бүридэ ажалһы зэргээр“ гөһөн, социализмын принцип бөөлүүгдэнэ.

МОСКВАГАЙ ХУНГУУЛИН СТАЛИНСКА ОКРУГОЙ ХУНГАШДАЙ СУГЛАН ДЭЭРЭ НҮХЭР СТАЛИНАЙ ХЭЛЭХЭН ҮГЭХЭЭ

„Хунгагша, арад болбол, депутатууд хадаа өөһөдһынгөө ворилгануудай дээдэ хэмжээдэ байхһы тула, депутатууд хадаа өөрингөө хүдэлмэридэ политическэ обыватель болтороо доошоо орохогүйн тула, Ленинска типин политическэ деятелин туйлаһаа тэдөнэй үлэхһы тула, тэдөнэр хадаа Ленин шэнги, тиймэ тодо деятель байхһы тула, Ленин ямар нэм, тэрээн шэнги, байлдаанда тэдөнэй айдаггүй ба арадайд дайсагдта хайрагамгүй байдаг байхһы тула, хэрэгтэй хурсадан орёо боложо ахилээд ба горизонт дээрэ ямар нэгэн аюулай харагдан үзэгдөөд байхада, алибүхы гэнэтын сошормогдолгоһоо, сошормогдолтой адалы алибүхы мөгдөлгөөнэ тэдөнэй сүлөө байхһы тула, сошормогдолго мэтһин алибүхы мөгдөлгөөнэ, баһал тэдөнэй, Ленин шэнги тиймэ сүлөө байхһы тула, бүхы пһосүүд ба минусүүдһе алиһше талаһаан бодомжолохо ба алиһше талаһаан ориентировалха хэрэгтэй сложно асуудалнуудһе шийдхэлгэдэ, баһал тэдөнэй, Ленин шэнги сөсөн шадбаритай ба яаралгүй байхһы тула, тэдөнэй мүн лэ, Ленин шэнги үнэн сөхө ба үнэн шударгуу байхһы тула, арадта Ленинай дуралдаг шэнги, баһал тэдөнэй, арадта дуралдаг байхһы тула, өөһөдһынгөө депутатуудһаа өрөлтө хэһе ёһотой“.

БҮХЭСОЮЗНА VIII ОНСО СЪЕЗД ДЭЭРЭ, СССР-ЭЙ КОНСТИТУЦИИН ПРОЕКТ ТУХАЙ НҮХ. СТАЛИНАЙ ХЭЛЭХЭН ДОКЛАДНАА

Национальһостһуудай хоорондын һанһалдаае гол эмхидхэгшөдөн байһан эксплуататорска эвгилнуудай үгһи болоһон ушар; бөө бөөдэ этигэлсэхэгүй ябадалһе үндэһэжүүдэг ба националистическэ шуһалһе һүжэрөөдэг эксплуатациин үгһи байһан ушар; алибүхы бөгөөлшөөлгын дайсан ба интернационализмын идее үнэн абажа ябагша хүдэлмэришэн анги хадаа засагнэ бариха байһан ушар; бүхы ажахын ба общественнэ ажабайдалай бүхы һалбаринуудта, арадуудай бөө бөөдэ харилсан туйлаһааха ябадалһе бодотгоор бөөлүүлһэн ушар; эсэстэ СССР-эй арадуудай форморо национальһа, удхаараа социалистическэ национальһа культурын һалбаран хүгжэһөн ушар—эдэ бүхы ба эдэндэ адалы факторнууд болбол СССР-эй арадуудай дүри шарһын үндэһөөрөө хубилаһан ба бөө бөөдэ этигэлсэхэгүй мэдэрал тэдэндэ үгһи боложо, харилсаата ханбарисагай мэдэрал хүгжэһөн ба тиймэ болхөөрөө; едина союзна республикын системэдэхи арадуудай ахадуггүй ёһото согрудничестводо хүргэбэ.

Резульдаттаа, бидэнэр болбол мүнөө хүсэл бүхэжэн тогтоһон ба бүхы испитаниһе төсөжэ гарһан, олонациональһа социалистическэ гүрэнтэй болоод байһабдэ, эвгөөһөн байхэ бүхэдөн дэлхэйн алиһше хубили национальһа гүрэнэй атаархахаар байна.

„Массатай барисаа, энэ барисаа өвчэжүүлгэ, массын голосто нэргэг” байха ябадал — эгээл энэндэ большевистскэ хүтэлбэрийн хүсэнийн ба илагдашагын байна“.

(И. Сталин).

Улан-Удын худөөажыхын техникум ай студенткөнүүд — СССР-эй Верховно Советэй депутат нүх. Намсарова, РСФСР-эй Верховно Советэй депутат нүх. Эрдэниева гэгшэд занги хөжө байна.

(Пестеревэй фото).

АРАДАЙ БАСАГАН

Сахияева Дулма Ухиновна хадаа бөшхөн байхаа хойшо ажал гэхэд үнэн зүрхөнөө дуртай, ямаршье худалмэридэ ябахаддаа бүтээсэй, нарин нягта ба шадмар гэгдэжэ, нутагай арадоной дунда алдаршан юм.

Болхозойгоо ажамх дээрэ туйлаан гайхамга амжалтанууд тухайдан хурлангыгаар бөшхөдө, нимэ байна.

Дулма Ухиновна болбол „Галын очин” (Зөд) колхозой член. Хони харуунаха худалмэридэ ороноор өгсэ зургаан жэл болобо. Дулма хадаа хони үхэсээрилдэ ба продуктивностинь дэшлүүлгэдэ өөрынгөө эсэргүүн, энергичнэ ажалаар нислэд. Байн показателнуудыг жэл бүхэндэ харуулна.

Жэшөөхөдө, 1938 ондо 100 толгой өхө хонидоо 132 толгой хуршадые абажа, түжүүрөө. Мүн, 1939 ондо 600 толгой өхө хонидоо 695 хуршадые түжүүрлэв. Энэ хоёр жэлэй торшо соо, метне хонин бүрийн 4,14 килограмм ношо хайшаба.

Нүх. Сахияева болбол хони харуунаха худалмэри дээрэ биан ошдуудтай болоо. Хонидой бөлшөрлөгтэ сагай уларидыг тааруулан урлажа, үдэш орой болтор адуудлаг. Зоотехническэ зааборин ёноор, хонидойгоо уларгалгыг зүсөөр өмхидхөнө. Хүсэ муугай — турхай өмө хонидыг, оройн кампанин эхилхөөр урид, бүрлөгтөн илгэжэ, шимэ өгсө тэжээлдэ байлгажа, дунда хүсэтэй болторонь таргалуудлаг байна.

Гадна, нарай хуригадаа тон саборхон ба дулаан байрада байлгажа, сутка бүридэ 3 дахин өхөн хүүхүүдэг. Кабар ба зунай сагта, нарай хуригадыг өхтэй хамта абуудлаг. Хүүгү өхтэй хуригадыг, иматга жэ хони ба ямаанай ну угжаа тэжээдэг ба, хуригадаага үбшө өдидэ.

Б. Жапов.

АРАДАЙ ҺУНГАГДАМАЛ ПОПОВ ГАВРИЛ ПАВЛОВИЧ

Зөхөн байгуулагша советскэ арад болбол Сталинска Конституциин үндэһе һуури дээрэ, 1937 оной декабрийн 12-ой үдэр, СССР-эй Верховно Советтэ, эрхим хүбүүд ба басагадаа — Ленин — Сталинэй партиин, советскэ арадай ба коммунизмын хэрэгтэ эсэстөө хүртэр преданнэ, дүлэтэ патриотуудыг хунгаа һөн.

СССР-эй, союзна ба автономно республикануудай Верховно Советүүдтэ Һунгалтанууд хадаа Советскэ арадай моральна ба политическэ нэгдэлэй гайхамшаг илалтануудыг демонстрацилаа. Болхоёо байгаа Һунгалтанууд дээрэ, коммунистууд ба партинабашануудай сталинска блогий шөнө илалтанууд бөлүүлэгдэхэ.

Арадай Һунгагдамалууд — СССР-эй, союзна ба автономно республикануудай Верховно Советүүдтэ депутатууд хадаа, социализмнаа коммунизмдэ шата дамжан шалжэн орохо шөнө полюса соо бөлүүлэгдэхэ туйлай өхө худалмэринүүдыг дүүргэхын ба советскэ арадуудай хэрэгтэй түлээ шөн зоргоор ба сусаршагшгүйгээр худалмэрилжэ, ленинско-сталинска типын политическэ деятельүүдэй образыг харуулаа.

Арадай үнэн хүбүүн, СССР-эй Верховно Советтэ депутат нүхэр Гаврил Павлович Попов болбол манай республиканы Тарбагатайн ба Заиграйн районуудай Һунгалтадаар Һунгалдан байгаа. Мартагдашагш үдэр — 1937 оной декабрийн 12-оной хойшо өгсө хөр жэл үнгэрөөд байна.

Гаврил Павлович хадаа СССР-эй Верховно Советтэ Сессийүүдтэ худалмэринүүдтэ хагадалсажа, социалистическэ оронситоурдахы агуухэ зорилгонуудай шухайн шухала асуудалуудыг шийдхэлсөн байна.

Сессийүүдтэ худалмэриг дүүргэһөнэй хойдгө, нүхэр Гаврил Павлович хадаа Сесси дээрэ залсэгдһөн асуудалууд ба эндэ баталагдаһан законууд тухай отчетно докладда, Һунгалтадайна урда саг үргэлжэ хөдөг байха.

Арадай үнэн басаган — нүхэр Сахияева Дулма Ухиновна болбол БМАССР-эй Верховно Советтэ Һунгалтануудын № 39 округоор, БМАССР-эй Верховно Советтэ депутатта дэбжүүлэ.

Ардгхан харын түргэндэ Агтабшын тугаха нхинажа, Адамхан жороонь үнэн байна. Алдартай нүхэр Дарима Алтанхан ордон шагналтай, Активнэ ябанаһын үнэндэ Арадын Һунгалтаар дэбжүүлэ.

Унаган харын түргэндэ Уусанайн туга ханхнажа, Улигамхан жороонь үнэн байна. Урихан нүхэр Дарима Улаанхан ордон шагналтай, Ударник ябанаһын үнэндэ Олоороо Һунгалтаар дэбжүүлэ.

Хамтаараа Һунгалтаар дэбжүүлэ.

Кяхтын аймагай Кираний сомон-хоо, жаран яһатай Зандан Бадмацэрэнов дэгд үбгөн болбол энэ дууе СССР-эй Верховно Советтэ депутат нүхэр Дарима Намсаровада зоржулажа дуудлаба. 26 XI-39 он.

Ц. Заводской.

Городской Советтэ депутатуудта кандидат Антохин Иван Гордеевич — Һунгуулиин № 11 округоо. (Пестеревэй фото).

АГУУХЭ ЗОЛ

Мини баахан байхада бэлэй, кулак Тогошо ходо лэ ервэй, үгөрһөн жалнуудэй үри зөли хөхөжэ үдэрһөө үдэртэ һаладаггүй, аба ажы хөрмь хаража, айлажа хашажа байгаа һөн. Арай гэжэ 12 наһа хүрөөд байхадам, аба ажы хөрмь хүшөр үбшөндө нэрбэгдэжэ, нүгшһөн юм.

Байшуудай үхибүүдэй байамжалан доромжлохдон, «өртө үгы, үхэрһөө хашан» байхадан, ташуудад дарагдан, газашадагдлажа ябагша бэлэй.

Удалшье үй, Октябрска революциин гэрлэнь манай Бурт орон дөгүүр мандан сасаража, зуугаад жэлэйманай хүсэнь бөлүүлэнь, зол жаргалай эхи табан һөн.

1930 ондо, Удэнгэ нутагта, «Манай хүсэн» коммуна тогтожо, тэрэндэ член болон оронд, хамтын ажал худалмэриг хабдажа захалаа һөнд. Би хадаа коммунада оройн үдэрһөө хойшо, малай бригадада худалмэриг эһөн байна.

Үдэр бүри үнэн сэхээр худалмэриг һөнэйгөө резултаттэ, түрүү хүнүүдэй нэгдэ тоологдон, түрүүшынхөө — 1932 оной ноябрийн 7-до — ударнигыг нэрээрэгэ абажа, шагнажа һөн.

1936 он. Энэ жэл — миний нүндэ мартагдашагш жэл. Республикын түрүү хүнүүдэй делегациин составта ороһон Москва ошоод, парти ба правительствын хүтэлбэриг эгшгэтэй, агуухэ Сталинтай уулзажа, советскэ правительствын дээдэ хайраар — Ленинай орденоор шагнагдаһан байна.

Д. Б. ЭРДЭНИЕВА РСФСР-эй Верховно Советтэ депутата

СТАЛИНСКА КОНСТИТУЦИИН ТУГ ДОРО ГУРБАН ЖЭЛ

А. Мендельсон.

СССР-эй Советүүдтэ VIII Оноо с’ездээр, шөнө Сталинска Конституциин — иланан социализмын ба худалмэриг тарашанай демократиян Конституциин баталагдан абтананан хойшо гурбадахи жэлэй ой гүйсэбэ. Сталинска Конституци болбол «СССР хадаа хүгжэлтын шөнө полюсада, социалистическэ общество байгуулыг дүүргэлтын ба коммунистическэ обществодо шэлжэн ороһын полюсада оройн, тэрэ бүхэдөөхэй — историческа фактыг бүхэжүүлэбэ...» (ВЦИК-эй историйн хуряангы курс, хуудаһан 331).

Советүүдтэ VIII Оноо с’ездһөө хойшо үгөрһөнсагай торшо соо туйлай өхө удха шанартай хөдөн олон событинууд болоо. Энэ үе соо, ВЦИК(б)-эй историческа XVIII с’езд болоо. Сталинска Конституциин баталан абтананай һүүдээр, 1937-1938 онуудта энэ шөнө Конституциин үндэһе һуури дээрэ СССР-эй Верховно Советтэ ба союзна, автономно республикануудай Верховно Советүүдтэ Һунгалтанууд болоһон байна. Эдэ Һунгалтанууд хадаа коммунистууд ба партинабашануудтэ блогтэй эдөршөгшүи бата бөхи байһанай ба советскэ арадай морально-политическэ нэгдэлэй тодо демстраци болһон байна. Энэ үелэ, СССР-тэ ба хийлэн сэвнэ хөдөн мильонон ажалшан арадай делегаци болһон, ВЦИК(б)-эй историйн хуряангы курс хөбөлдөг гараба.

Эдэ жэлнүүдтэ торшо соо, миртэй сталинска политика хөдөн шөнө илалтануудыг уйлаа. Советскэ арад болбол өөрынгөө агуухэ интернациональна миссийг дүүргэлдэ болгон, Баруун Украина ба Баруун Белоруссийн арадуудыг панска даралалтанаа сүүлсөө.

Сталинска Конституциин туг дор, худалмэригшөд ба тарашадай гүрэн болбол социалистическэ байгуулалтын бүхэ үеэстөгүүд дээрэ шөнөнүүд, шийдхэл амжалтануудыг туйлаа. Хоёрдох табанжэлэй плануудыг амжалтатайгаар дүүргэжэ, манай орон хадаа Һунгалтанууд табанжэлэй планай угаа өхө зорилгонуудыг шийдхэлхын түлээ амжалтатайгаар тэмэсэжэ байна. Үгөрһөн жэлнүүд хадаа СССР-эй үйлдбэрийн хүсэнуудтэ улам түргэн хүжэлтэнүүдыг асарлаа. Арадай ажамхын һалбаринуудтэ дунда хүрэхын гол һууриг социалистическэ промышленность эвэлдөөр байна. Түрүүшын хоёр табанжэлнүүдтэ торшо соо промышленно продукциин ургалтын дунда жэшөөгээр, эвэлдөөр темп — 20 проц. болсо, тийхэд энэ сагай тэшо соо, капиталистическэ оронудай промышленно продукциин ургалтын темпүүдэй илэ сатулбэри хөдөн мильонон ажалшан арадай делегаци болһон нүхэр Сталингаар хараалагдаһан болһон.

Энэ зуужа өй түрүүшын жэлнүүдтэ торшо соо хүнэй амин бүридэ промышленно продуктуудыг үйлдбэрилжгээр парска Росси ба түрүү капиталистическэ оронудай хоорондын забһар жэллэ жэлдэ бүри өхө боложо байгаа һөн. Худалмэригшын авиан диктатурын гүрэн хадаа хүнзөһө амин бүридэ хүрэхэ прокуциин өб’өмоор, хужамгын капиталистическэ оронуднаа тэрөнэй тэгддөг хөмөө жэл өрөхө бүри бага болжэ байна. Жэшөөхөдө, 1913 ондо парска Росси болбол хүнзөһө амин бүридэ хүрэхэ нүүрһе СССР-аа 26 дахин багаар үлэдгэршлэдэ байгаа, харин 1937 ондо СССР болбол США-аа миль 4,5 дахин багы үлэ эдгөрлөө. 1913 ондо парска Росси болбол США-аа 11 дахин бага булад хайлууһан байгаа, тивгэдэ 1937 ондо СССР хадаа миль 3,8 дахин багаар хайлууһан.

Социалистическэ промышленность болбол манай худэе ажамхын тегдэ (шын) темпээр зөбсөгвэ. Гурбадахи табанжэл өй нөгдөхэй жэлэй үүлдэ манай болхоуд (а союзнуудта 9256,2 мильон мүйнөй хүсэ) 483,5 мильон тракторууд, 153,8 мильон комбайнууд ба 155,8 мильон автомашиныг үйлддөг байгаа. Социалистическэ заводтаруудангай ба малажадай илалтануудыг худөөажамхын Бүхэсоюзна выставка тодо һонороор харуулаа.

Промышленность ба худэе ажамхыг, үйлдбэрийн хүсэнуудтэ ургалта хадаа СССР-эй ажалшадан материална хөмжөөгш туйлай өхө дэшлэлтэ хангаа. Арадай ажамхын бүхы һалбаринуудта худалмэригшөд ба службаниудай урхатай хамта зароботна хүрэн ургаа: 1929 онһоо 1938 он хүртэр, жэлэй зароботна хүрэн 800 түхэригһөө 3467 түхэриг хүртэр ургаа. Социальна-культурна хөмжөөбуулануудта гүрэнэй, колхозууд ба общественно-организацинудай гаргашанууд 1932 ондо хүнзөһө амин бүридэ дунда жэшөөгээр, 61,73 түхэриг байһана, 1937 ондо 234,74 түхэриг хүртэр ургаа.

Капиталистическэ оронудта, 1929-1938 онууд хадаа зароботна хүрэнэй бага болоһын үе байгаа. Эдэ жэлнүүдтэ торшо зароботна хүрэнэй США-да 15 проц., Японида 18 проц., доошоо сроо.

1929 сной, дэлхэйн экономическа кризис хадаа капиталистическэ оронудай тарашадай байдалда аян эриг һүлхэлтэй байһанын аян. Эндэ, худэе ажамхын аграрна кризисһөө гараггүй.

дэе худөөажамхын Бүхэсоюзна выставка тодо һонороор харуулаа. Промышленность ба худэе ажамхыг, үйлдбэрийн хүсэнуудтэ ургалта хадаа СССР-эй ажалшадан материална хөмжөөгш туйлай өхө дэшлэлтэ хангаа. Арадай ажамхын бүхы һалбаринуудта худалмэригшөд ба службаниудай урхатай хамта зароботна хүрэн ургаа: 1929 онһоо 1938 он хүртэр, жэлэй зароботна хүрэн 800 түхэригһөө 3467 түхэриг хүртэр ургаа. Социальна-культурна хөмжөөбуулануудта гүрэнэй, колхозууд ба общественно-организацинудай гаргашанууд 1932 ондо хүнзөһө амин бүридэ дунда жэшөөгээр, 61,73 түхэриг байһана, 1937 ондо 234,74 түхэриг хүртэр ургаа.

Капиталистическэ оронудта, 1929-1938 онууд хадаа зароботна хүрэнэй бага болоһын үе байгаа. Эдэ жэлнүүдтэ торшо зароботна хүрэнэй США-да 15 проц., Японида 18 проц., доошоо сроо.

1929 сной, дэлхэйн экономическа кризис хадаа капиталистическэ оронудай тарашадай байдалда аян эриг һүлхэлтэй байһанын аян. Эндэ, худэе ажамхын аграрна кризисһөө гараггүй.

Советүүдтэ социалистическэ оронд сүеетэ колхозно тарашада байдал хадаа тон ондоо байгаа. Колхозно тарашанай байдал сүүи шангашадалтай, бүри баа, бүри култуура болоо.

Сүлөөлөгдөһөн ба амхитэй социалистическэ ажал хадаа үлгэдэ бэйдешлэ, наудалшье, илустерводшье гайхамшаг зүйлүүдтэ зөхөн байгуулаа. Үдэр өрөхө бүри урган һалбаржа баагаа социалистическэ гүрэнэй хүсэшадат болбол Сталинска Конституцигаар — СССР-эй Үндэһэн Законын арада олгогдон эрхэнүүдэй гарантине байгуулаа.

Дэлхэй дээрэ тон бөхи гүрэн болоһон, олонациональна Советскэ гүрэн хадаа Сталинска Конституциин туг дор ургажа ба бэхжэжэ байна.

Ленинско-Сталинска национальна политикыг бөлүүлгэ хадаа союзна республиканиудтэ социалистическэ индустриализациин түргэн темпдэ, социалистическэ худэе ажамхын ургалтада, формооро национальна, худараа социалистическэ культурын бадаралтада тодоор хараглана.

Сталинска Гурбадугаар Табанжэлэй хоёрдох жэлэй манай орон шөнө илалтануудтэ дүүргэбэ. 1939 оной арбан нарын торшо соо, СССР-эй бүхы промышленность 14,4 проц., мун хүнэй промышленность 15 процент ургаа. Энэ жэлдэ манай промышленно-стиин дэбжэлтын темпнэй үгөрһөшө жэлэйхивөө 12 проц. өхө байна.

1939 он болбол стахановска худэеажамхын саашан дэшлэлтэй жэл, энэ худэеажамхын шөнө формонуудай урган гаралтын жэл болжэ, историдо орохо байна.

Үйлдбэригшөд — тракторта ба паравоздо Лууха, домнанууд ба мартеһонуудтэ худалмэрилжэ худэеажамхын хадаа, Конституциин соо бөшгөдһөн эрхэнүүдтэ үндэһе һуури дээрэ, эхөнөрнүүдтэ дунда шөнө хүсэтэйгээр дэлгэрэбэ. Хөдөн арбаал, зуулад мянган эхөнөрнүүд хадаа социалистиче-

скэ байгуулалтын харюусалгыг уцастогүүд дээрэ өргөтгөһөр хамта түрүү һууринуудтэ зөөһөнэ.

Үйлдбэрийн дэбжэлтэ, социалистическэ ажамхын өмхидхэлтэ шөнө формонууд ба методтэ болбол тон богонхон болзор өхө Ферганска канал байгуулда тодоор харагдаба. Мил ордоо зургаан неделын торшо соо 160 мянган колхознигууд гол 16 мильон кубметр газар мтан гаргажа, 270 километр утай канал малтаа.

СССР-эй социалистическэ багуулалтын амжалтанууд ба илалтанууд, Советскэ Союзай өмнүн хүсэшадат ургалта болбол 1939 ондо уласкоорондын харсаануудта бүри тодоор харагда байна.

Советскэ-германска догову баталагда хадаа уласкоорон харилсаануудай хүлжэлтэдэ эртын пункт болоо.

Худалмэригшөд ба тарашан социалистическэ гүрэнэй хүсэдалай ба сээсмэргэн политикүрэн хадаа Балтин дундашадар оронуудтай, манай хүднэр — Эстон, Латви ба Литва договорнуудыг баталажа бол.

Бийнэр болбол Сталинска Конституциин абтааар гурбан болоһоной өйе, нутагуудай ажалшадар депутатуудай Советтэ Һунгалтануудта бөлөхөлэй үнүүдтэ угтаабди.

Большевистскэ партиин дэсэздөөр хараалагдаһан зан Сталинска Конституциин дээрэ, советскэ арад болбол дундаш — коммунизм тэшэе жагсаалаар абажа байна.

Советскэ граждануудай агуухэ эрхэнүүд мандаг!

АЖАЛ ХЭХЭ ЭРХЭ—ЭЭЛ ЖАРГАЛАЙ ЗАЛГ

„Статья 118. СССР-эй гражданууд болбол ажал хэхэ эрхэтэй, тэрэ хадаа хэһэн ажалгаа тоо ба шанарай зэргээр абаха ажалай хүлэһэтэй, гарантированна хүдэлмэри абадаг эрхэтэй байна.“

Ажал хэхэ эрхэ болбол арадай ажахын социалистическэ эмхидхэгээр, советскэ обществын үйлдбэригмы хүсүүдэй хөтбөршөгүй ургалтаар, ажахын кризисүүдэй гарха аргые зайсуулгаар ба хүдэлмэригүйдэлгые усадхалгаар хангагдадаг байна“.

(СССР-эй Конституциһаа).

Агуухэ Сталинскэ Конституциар баталдагдан, ажал хэхэ эрхэ болбол социализмын оройной ажалдаа историческэ илалтань мүн. Энэ эрхэ хадаа бидэндэ зол жаргал олгогшо залог болоно.

Мүнөө би 63 наһатайб, үйлдбэри дээрэ хүдэлмэрилһөөр 50 жэл болохоё байнаб. Өөрынгөө наһан соо, хоёр ондоо дэхтэй—капиталистическэ ба социалистическэ дэлхэй үзөөб.

Урдань, хаанта засагай үедэ, хамаг бүхы эрхэнэ хаһагданхай, хашыгдажа даралагдажа байгша һамди. Би хадаа үгытэй тарашан байһан тулалда, үлэмжэ хүшэр ажылдаг үлэһэн байлаб. Башуудай маные бүхэи зундаа адуугаад, минг 6 түхэриг хүлэһэ абагша һэм. Церковно-приходско хургуулида арай гэжэ ороод байтарам, «бураад яхшиһиб, модон аянланай хойноһоо абаха хүн гэһэш»—гэжэ, поп Михаил зэригээр зандалын, бурахым хорһон байгаа.

Арбангурба наһатайдаа, купецүүдтэ түлээ хирөөдөжэ, сутка соо 14-18 час хүдэлмэрилһөнөөгөө «хүлһэ»—10-12 мүнгэ абадаг байгаб. Пароходий эзэн—Буачичевый, гэрэгүй «ар» соо хэдэн арбаад хүлэһэншэд байжа, үглөөнэй 5 часнаа үлэһин 8 час хүртэр хүдэлмэрилһэ һамди.

1905 онһоо эхилжэ, стачечна хүдэлмөө эмхидхэгжэ абааб. Царскэ охраннигаар нэгэтэ бэшэ арестовалагдаһан байнаб. 1916 ондо, Мотовилинскы заводтэ слесарээр хүдэлмэрилжэ байха зуураа, тэндэ, марксистскэ кружогто хабаадан, большевистскэ партиин члендэ ороо һэм. Тийгээд, хаанта засагта эсэргүү, капиталистуудта ба эксплуататоруудта эсэргүү тэмсэсэ эн улам бүри шагтадхан байгаа. Полици ба жандарманууд хадаа ивэлд болгором соһиһон юм.

1917 ондо, хүдэлмэришэн анги ба хүдөөгэй үгытэй тарашал хадаа большевигүүдэй партиин хүтэбэри доро жагсаад, хаанта засагыг хамхасохын унагаажэ, зугаад жалдэ зорһон хүсэлээ бөөлүүлэһэн, ажылдаһаа шанээр, социалистическэ ёһоор эрхэһын түлээ тэмсэсэдэ ороһон байна.

Ингэрһэн 22 жэлэй торшо соо, үнэхөөр гайхамшаг алтанууд туйлагдаа. Манай орондо, социализм—гол түлээ байгуулагдаа. Эдэ бүхы илалтанууд хадаа агуухэ Сталинскэ Конституци соо, алтан үзгээр баталдагдан бөһөгдөө.

Мүнөө, Бурядай гигантын—ПВЗ-эй инструментальна цехтэ, нарин ба сложно инструментүүдэй складые даагшаар хүдэлмэрилһөө. Үнэн сэхэ ажал хадаа манай орондо үлэмжэ хүндэтэй, Ленин-Сталинэй парти ба Советскэ правительство хадаа хүн тухай—дэлхэй дээрхэй эгээл үнэтэ капитал тухай тон ехэ анхарал таһина.

Би, 1929 онһоо хойшо 12 дахин алдэб курортнуудта элгээдгэжэ, өөрынгөө биеийн эдүүрмэ һайжаруулааб. Мүнөө, залуушуудһаа дутуугүй хүнгэн би.

Манай цехын хүдэлмэришэд, служацинар ба инженерно-техническэ хүдэлмэришэд болбол манай Улан-Удын Городской Советэй депутатуудта кандидаттаар дэбжүүлжэ, тон ехэ найдбаринэ үзүүлһэн байна. Энэ найдбаринэ эрхмээр хархуудын түлээ бүхы хүсэрөө хүдэлмэрилхөө.

Я. И. Русаков—ПВЗ-эй инструментальна цехын складые даагша.

Тарбагатайн аймагай, Барыкино-Ключевскин сельсоветэй „Путь Ленина“ колхозой кузнец—хүдөөажын түхсөөзна выставкэдэ хабаадагша нүхэр Инокентий Иванович Клементьев хүдэлмэридөө байна.

(Пестеревэй фото).

АРАДАЙ НАЙДАБАРИНЕ ХАРИУЛХАБ

„Статья 122. СССР-тэ болбол эхэнэрүүдтэ ажахын, гүрэнэй, культурин ба обществено-политическэ ажылдай бүхы һалбаринуудта эршүүдтэй адал эрхэнүүд олгогдог байна.“

(СССР-эй Конституциһаа).

Социализмын агуухэ документ—Сталинскэ Конституци агуухэ статьянуудай нэгэн—122-дхи статья хадаа омогорхой ба баярай мэдэралые илангага хүсэтэйгээр орьбуулна. СССР-тэ эхэнэрүүд хадаа эршүүдтэй адал эрхэтэй гэжэ, энээн соо баталан хэлэгдэнэ.

Советскэ эхэнэрүүд—эхэ оройнойгоо дүлэт патриодууд мүн. В. Гризодубов, Раскова, Мария Демченко, М. Виноградова, П. Ангелина, В. Хетагурова ба мянга-мянгаад советскэ эхэнэрүүдэй нэрмэ дуулаагүй булан тохой, манай орондо байхагүй. Эдэнээр бүхы советскэ арад омогорхоно.

1919 ондо, Баунтын аймагта үгытэй агнуушанай бүлэдэ түрөө һэм. Дүрбөхөн наһатай, бөшыхан байхадаа, эхэ эсэгэ хоёрһоо гөөгдөжэ, гансаараа үншэрэн үлээ байлаб. Советскэ засагай ашар, 10 наһа хүрээд байхадаа, няогатманай эхин хургуули тгтго. Тэндэ хуралсажа, 2-дохы классын дүүргэб.

1930 онд, няогатманай колхоз эмхидхэгдэхэдэ тэрэндэ орожо, агнуушанай хубсанаһан өдлөөр хүдэлмэрилжэ эхилэһэм.

Манай аймагай ажалшад болбол намда угаахэ найдбарни үзүүлэн, БМАССР-эй Верховно Советэй депутатта хунганан байна.

Арад зоной үзүүлһэн найдбаринэнь, өөрынгөө үнэн сэхэ хүдэлмэришээр туйлааб. Ажал хадаа манай социалистическэ орондо эгээл хүндэтэй ба алдар солын хэрэг болоһой. Алдарт советскэ арадай туйлаһан агуухэ эрхэнүүдөн—ажал хэхэ, эрдэмлэ бураха, амараха эрхэнүүдөн, Сталинскэ Конституциар мүнхэжүүлэгдөө.

Би, мүнөө Улан-Удын хүдөөажын техникумда хуралсажа байнаб.

Сталинскэ эпоходо түрэндөө би золтойб. Эгээшэ, аха нүхэдэйгөө хөөрһөнөө мэдэхэдэ, урдань манай нилэг болбол: үгытэй үлэсхээн, адуу тагшадтай, культура ба гэгээралые мэдэхгүй, гэгдэһэн булан байгаа. Советскэ засагай хорһон жал хадаа Баунтын аймагыг тангидшагүй болгоо. Шангашадтай, культуура мэдэһинүүд, алтарма баян полемуд, мэдлөө хөдөн манайад түхэриг дохотой агнуушанай колхозууд—мүнөөнэй картина нимэ.

Зол жаргалта байдалые бидэндэ олгоһон, Ленинскэ-Сталинскэ партида, Советскэ правительство ба арадуудай инаг вождэ нүхэр Сталинда хизаарлашагүй преданээр ажаллажа, намда арадай олгоһон найдбаринэнь хүндэтэйгээр хархуулааб.

Евдокия Гавриловна Корсакова—

БМАССР-эй Верховно Советэй Депутат.

КОММУНИСТУУД БА ГАРТИЙНА БЭШЭНҮҮДЭЙ СТАЛИНСКА БЛОГОЙ КАНДИДАТ

Статья 102. Депутатуудые хунгалга болбол бүгдэлнитын байна: ухаагүй хүнүүд ба хунгуулигаа эрхые сүдээр хаһагданай хүнүүдөө бөһөл.—18 наһа хүрһөн, СССР-эй бүхы гражанууд хадаа раса ба национальна илгаа, шашан шүтэлгэ, эрдэм хургуулин цез, тубыһын һуудал, социальна уг гарбал, зөри шадалай зэргэ ба үнгэрһөн сагай ажал-йбуулаа—хамтагүй, депутатуудые хунгалгануудта хабаадаха ба хунгалдаха эрхэтэй.

Намдаг Раднаевич Раднаев хадаа 1909 ондо, Асагадай омогой, Нарин-Асагад гэжэ няогата, үгытэй тарашан Раднын бүлэдэ түрһөн юм. Тэрэ, бага наһандаа эрдэм буража шадлаагүй байгаа. Ушарань, өөрынгөө ядуухан ажахыда, бүлээрэйгөө хоолой гэжээхын тула 1924 он болгор эсэгдөө тунгалсаһан байна.

1924 ондо, нүхэр Раднаев болбол эсэгн-гөө ажахыда хүдэлмэрилжэ байха зуураа, наһатанай хургуулида хуралсаһан ба тэндэһэ хүсэд грамотна боложо гараа һэн. Хуралсажа байхадаа, үдэр һуниие илгээгүй,—эрхмээр бурахе оролдодог байгаа. Обществэнэ хүдэлмэриде угаа активнаар хабаадалсадаг боложо эхилэбэ.

Эрхим общественник Намдагы, ленинскэ-сталинскэ комсомол хүмүүжүүлэб. Тэрэ хадна 1929 ондо ВЛКСМ-эй члендэ ороо һэн. Сомон доторхи түрүү активист нүхэр Раднаев, бүри хархуусалгатай хүдэлмэриде дэбжүүлэгдэб. 1931 онд торшо дотор Асагадай сомон-й Лениней нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшээр хүдэлмэрилжэ зуураа, колхозоо большевистскэ, колхознигуудта шангашадтай, сөнгөлиг хүжюун байдалтай болгохын тула сусарашагүй хүдэлмэрилһөнэйнь результатта, тус колхоз хадаа гүрэнэй-политическэ кампанинууде дүүргэ-гөөр ба организационно-ажахын эмхидхэ-лээрөө сомон соогоо түрүү колхозуудай нэгэн болоһон байна.

1931 онһоо 1933 он хүртэр, Хүдэлмэришэн-Тарашанай алдарт Улаан Армин зэргэдэ алба хөө. Энэ үедэ, боевой ба политическэ бөлөдхөлгын отличник—жэшээтэ боец байгаа.

Һүүлээрнь, Бурядай гигант—паровозовагонно заводой охривада хүдэлмэрилжэ эхилэһэн һэм. Тэндэ образцооор хүдэлмэрилһэн ушарһаа, хархуусалгата постуудта түргэ-түргээр дэбжүүлэгдөө. Түрүүн стрелогоор ороһон аад, мүнөө командын начальнигаар хүдэлмэрилэб. 1938 ондо партиин членей кандидатта ороо.

Мүнөө, ажалшад—хунгалшад хадаа манай

АМАРАХА ЭРХЭМНЭЙ МҮНХЭЖӨӨ

„Статья 119. СССР-эй гражанууд болбол амараха эрхэтэй байна.“

(СССР-эй Конституциһаа).

Би мүнөө 50 наһатайб. Социалистическэ революциин урда тээ, сүлөө ба амаралта үзөөгүй бэлэйб. Табин наһанайгаа хахад соо, баяд нөвдэй барлаг зарасань боложо, хайран халуун хүлэһөө адхажа ябааб. Үгырэн зобохо, үлэ-хэ даараха—нимэ уйдхартай ажабайдалтай байгша бэлэйб.

Агуухэ Октябрскэ Социалистическэ революциин хүсэтэ дүлэн сасаржа, зобоһон тулиһан зуугаад миллион бидение—бүхы арадые, хүшэр дарлалтаһань сүлөөлөө. Энэ мартагдашагүй, гайхамшагта үлэрһөө хойшо, сүлөөтэйгөөр амилдаг, сөнгөлиг хүжюунээр алхалдаг болоод, баярай дүлөөр бадарма—нимэ жаргалта эпоходо орообди. Тийгээд, оройнойгоо баялигуудые уудалан, ашагдалада зоруулагдаһан угаахэ зохёон байгуулалгын хүдэлмэринуудтэ хабаадалсажа, энэгээрөө, социалистическэ агуухэ державын суута граждин байһандаа омогорхоноб. Баярай эхэ баяр!

1917 онһоо эхилжэ, Селенгын уһан замай транспорт дээрэ хүдэлмэрилһөөр хорһон хоёр жэл үлүүтэй болобоб: Анхан—юрын сторожөөр ажаллажа захалаа һэм. Уданшөгүй, модошо дарханай квалификация олоһон байгааб. Мүнөө, судоремонтно заводой модо-болбосоруула цехын мастераар хүдэлмэрилһөө. Тусгаар һайн—отаканов-ка хүдэлмэриин результатудые харуулһанайм түлөө, тус заводой партиина, профсоюзна организацинууд ба администраци хадаа манай хэдэн дахин шагнаа.

Сталинскэ Конституциар баталдагдан ажал хэхэ, амараха ба бураха эрхэнүүднэй бүрин бөөлүүлэгдэнэ. Жэл бүри амарн-б. Союзна ба республиканскэ удхатай курортнуудта, санаториуудта, аршаануудта ошодог би. Энэ зунай үедэ заводской профсоюзна комитет болбол манай, аяар Кавказдахи алдарт курортдо эльгөөгдөө. Үе наһан соого урдань үзөөгүй, гоё һайхан газарта, агельсинууд, лимонууд ба сусад сөсөрлигээр хүрөөлөгдөн, Кавказдахи „Ессентуки“ курортдо хоёр һара тухай амаража ерөбөб. Илаһан социализмын лэ орондо, хүн зоной уни колһын хүсэл бөөлүүлэгдэнэ. Би, хөдү үндэр наһатай болбоһөө наа, нимэ халуун анхаралаар хүрөөлөгдөөд байхадаа, үшөөл үндэр наһа наһалжа, үйлдбэриин шөөн шөөнүүд илалтануудые туйлахаар зоргижонхойб.

Эдэ бүхы эрхэ, жаргалтай түлээ багша Сталиндаа баяр хүргөнөб. П. Ф. МОСТОВСКОЙ - Судоремонтно заводой мастер—стахановец.

(Пестеревэй фото).

„Статья 121. СССР-эй гражанууд болбол эрдэм хурха эрхэтэй.“

Энэ эрхэ болбол бүгдэлнитын уялгага эхин хургалгаар, дээдэ хургуулинуудтаһаа түлөөнэй үйгөөр хургалгаар, дээдэ хургуулин хургалгадай тон олонхи гүрэнэй степендээр хангаха системээр, хургуулинуудта түрэх хэлэн дээрэ хургалгаар, заводууд, совхозууд, машинно-тракторна станицинууд ба колхозуудта ажалшадые үйлдбэриин, техническэ ба агрономическэ хэрэгтэ түлөөһөгүгээр хургалга эмхидхэгээр хангадана“.

(СССР-эй Конституциһаа).

Эхэнэрүүд болбол манай орондо, эршүүдтэй адал эрхэтэй. Тэднээр болбол арадай ажахын, культурин бүхы һалбаринуудта хүдэлмэрилнө.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Удын № 3 хургуулин багша нүх. Яцевилло.

(Пестеревэй фото).

СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ ЭХЭ ОРОНОО ХАМАГААЛГА—СОЛО АЛДАРАЙ ХЭРЭГ!

„Статья 132. Бүгдэлнитын сөргөй уялга болбол закон мүн.“

Хүдэлмэришэн Тарашанай Улаан Армида сөргөй алба хэлгэ СССР-эй граждинай арьуу уялга болоно“.

„Статья 133. Эхэ ороноо хамагаалга болбол СССР-эй граждин бүхэйн арьуу уялга мүн. Эхэ орондоо измена хэлгэ: присяга элэхэ, дайсанай талада орохо, өөрынгөө гүрэнэй сөргөй хүсэ шадалда хихилд хэхэ, шпионаж хэхэ ябадалууд болбол туйлай хүшэр хорото ябуулгануудта тоологдожо, законной тон шагга хатуугаарань гэмнэгдэнэ.“

(СССР-эй Конституциһаа).

Би эхин хургуулида хуралсажа байхадаа, баатар габиянта Улаан Армин боец болохые угаа ехэтэ хүсэгшэ һэм. Тийн, баһана хойшо наһаад хүсэлэм бөөлүүлэгдэжэ, 1936 ондо Хүдэлмэришэн-Тарашанай Улаан Армин боец боложо, хилшадарай частыда ошоо һэм. Боевой ба политическэ бөлөдхөлөөрөө саг үргэлжэ „һайн“ гөһөн сөгнөлтөтэйгээр хуралсаб.

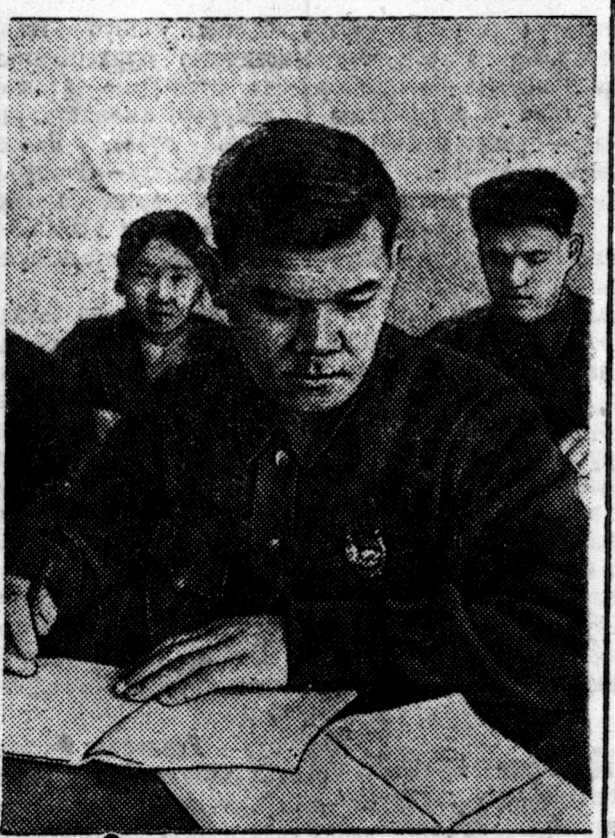
1937 ондо младша командирнуудай хургуулине дүүргэжэ, политругай туһалагшаар дэбжүүлэгдэн, габияна тугас Улаан Армин частыдахи героическа боецудые политическэ хүмүүжүүлхэ—нимэ хархуусалгата ба хүндэтэ хүдэлмэри даһан байнаб.

Манай алдарт Улаан Арми хадаа 183 миллионно советскэ арадай зол жаргалые, оройнойгоо нангин хилэнүүдэй ойрохуртешөгүйе хамагаална. Тэрэ хадаа өөрынгөө героическа историдо гайхамшаг шөнэ хуудануудые нэмээгөө—Хасан нуурай райондо ба Халхын голдо тэнгэ самурайнуудые тэнэ нязе сохёо, Баруун Украинн ба Баруун Белоруссин ахалүүнэрэе, польско пануудай даралтаһаа сүлөөлөө, мүнөө, Финляндийн арадай хэтэ заяанай хүсэлһын хангажа, тэдэндэ завимбөшөө байдалые, демократическа сүлөө элгожо байна.

Советскэ Союз хадаа мирнэ политикые хэлбэришөгүгээр бөөлүүлнэ. Бүхы дэлхэйн созвательна хүдэлмэришэд ба тарашад, энэ мирнэ политикые һайшаана, дэмжэнэ. СССР-эй гадаадын политика—мирнэ политика хадаа арадуудай амагалан өнхө байдалые хангана. Хэн Советскэ Союзда—бүхыдэлхэйн пролетаридай эсэгэ орондо эсэргүү довтолго хэнэб, тэрэ хадаа тэнэ нязе дарагдан хосорохо.

Хүдэлмэришэн-Тарашанай Улаан Армин хүсэндэ тэсэхэ, тинмэ хүсөөн дэлхэй дээрэ байгаагүй, байхашөгүй!

Сергей Иванович Паршин—подразделениин политрук

Улан-Удын хүдөөажын техникумай студент—правительствэнэ боевой даберине героическоор дүүргэһэнэйгөө түлөө „Улаан-Тугай“ ордсоор шагнадагдан, Павел Михайлович Путилов.

(Пестеревэй фото).

АРАДУУД, СОЦИАЛИЗМЫН АГУУХЭХЭ ДОКУМЕНТЫЕ МАГТАН СУУРХУУЛАНА

Бүүлэй хэдэн жэлүүдтэ, искусствын тон олон гайхамшаг, бодото арадай зохиолууд бии бологдобо. Эдэ зохиолууд хадаа мүнөө үеын байдал тусаа үнэн зүрхэнэй халуун отклик мүн болоно. Эдэ зохиолууд хадаа эхэ орондоо, правительстводаа, партидаа ба төрөөнэйгөө хүтэлбэрилгэгшэдтэ, нүхэр Сталинда ажалладай инагалалы ба преданности харуула.

Манай үеын энэ поэтикасы историодо, нэгэ тема илангай шангаар ханхнаа—энэ болбол хүнүрэлтөнэй эрхэнүүдэй агууэхэ документа, Сталинска Конституциин тема мүн. Арадай дуушад болбол арадай омогорхолы, арадай жаргалы, агууэхэ Сталиндаа сэдхэлхэ дэлгэдэгнь харуулхын тулада тон үнэн нанай үгэнүүдтэ, тон дулаан, зүрхэ долоогомо образүүдтэ олодог байна.

Конституциин үгэ бүхэнийн хадаа «студанга дулаан, гэрэлнэ харуул; олоноо тодорхой, августда болбосородог үр жэмсүүдхэ ариун»,— гэжэ алдарта казахска акын Дамбул хэлбэ.

Наадаһан сазын утаһан ханхнаад газар дээгүүр шэнхинэ— Наран шэнгээр орон дээрэм толотоно Конституци, Жаргал асараһан, онор сөсөн, Сталинска закон ханхнаа.

(Азербайджанай дуунуудһаа). Дэлхэй гэрэлтүүдэг толон, наран—Конституциин образ болбол үнгөрүин поэтикасы формаһаа оруулагдан, һүүлэй жэлүүдтэ арадай творчествода нөбтөрөн орбо. Тингэжэ, энэ образ болбол: «арбанигэн эгшадүүр, нэгэ наран доро һууна» гэдэг, мүнөө үргэн мэдэжэ болоһон таа-барин: (СССР-эй арбанигэн республиканууд— Сталинска Конституциин наран доро) үндэһэ һуури болсожо ороо. Энэ образ мүн э хэдэн олон частушкануудай поэтикасы мүнүүдтэ харуулагдана.

Туян гэрэлтэ тодоор Эрвэ, талада сасаруула: Жаргал, баянгай закон Сэсэн Сталин үршөөгөө. Мордовска үнгөршэ эхэнэр Беззубовагай «Эхэ орон тухай дуу» соо имнемүүд мүнүүдтэ ушанһамди: Уулын орой дээгүүр эгсэ Мандажа байгаа наран лэ— Сэсэн манай Конституци Сталингай алтан үгэ лэ.

Арадуудай творчество дотор, манай Конституциин тодорхой удхан, дэлхэй дээрэл эгээл бодото демократическа законһаа—төрөөнэй бүхы удашанар харуулагдан байдаг.

Украинска арадай дууша Никола Шашко, дуунуудһаа нэгтэ Конституцида зориулан, төрөөн тухай ингэжэ хэлэнэ: Улэмжэ-найдалтай боллоо үнэн закон, Сталингай зүрхнээ урһан энэ закон! Арадуудтэ сүлөөдэ жаргуулан закон, Газар, үһе төшөөр хубаадаг закон.

Сталинска Конституцида бөшгөдөн баталдаһан, революциин тус тус туйлалтануудай мотивуудта зуугаад—зуугаад частушканууд зохиогдодог байна: Мүнөө байһан мэтэ Урдань байгаа наал, юрдоо? Хүдэлхэ ба һураха эрхэ Бүхы арад хүртөө.

Баян мүнөө байһамди, Баяр, жаргал нөөдөр дүүрэн. Ариун, дорюун баянамди Ажаллаха, амарха эрхээр дүүрэн. Сталинска Конституцида бөшгөдөн илалтануудай нийтэ итгүүдтэ, Дамбул болбол гайхамшаг тодорхойгоор ба хүсэгэйгөөр тааруулан найруула. «Агууэхэ советска законһаа» алдаршуулан хэлэнэ:

Талы ургуулан таридат Закон, Таашаан, зүрхэнэй дуудатат Закон. Эдир наһанай сөгсөлөн байдаг Закон, Эрхэ мэддлээ природые баридат Закон. Ажалша арадай алар суугай түлөө Алтан үзгөө дэлгээн байдаг Закон. Сүлөөтэ джигдлэй зориг эхтэ абадалда Сүн замаа нээжэ угдлагт Закон...

Сэнгүү олон аудай залуушуудтэ Столица дээрэ һурган байдаг Закон. Мандаһан ахадүү республиканууд соогоо Манингаа төшөөр жаруулан байдаг Закон. Конституци тухай нанал бодолууд болбол төрөөнэй агууэхэ зохиогто—Сталингай образһоо

Тийн мүнөө маңда гансахан зам байна лэ, һаруул, гэрэлтэй, үргэн жаргал төһөмшэ лэ. Сталинска Конституци болбол коммунизмын түлөө тэмсэлдэ эригжуула.

Сталин—хүсвэлманий символ, Сталин—байдалһайн дөбжлэтэ. (Советска Грузин ажалладай бөшгөгшөө). Һаруул сокоһай, шамтайгаа Нийхан замһаан халахагүйди, Виденэр зүрхэндэ, туггаа, Конституциие мандуулабди!— ингэжэ украинска арад дуулана. Энэһиниһэ ородой частушка мүн доталһана: Манай хүсэн эдөршөөшгүй— Газар дээрш, далай дээрш, Виденэр шамтаа инат Сталин, Илахабди бүхы тэмсэл дээрэ.

Зүрхэнүүдтэ ба туугуд дээрэ Сталинска Конституциие мандуулан ябаша, Союзай арадууд болбол өөһөднөө мүнөөнэй жаргалы, өөһөднөө өрөөдүйн гэрлэй һайхан байдалы, хэрбээ зайлашагүй хэрэгтэй болоо гөшгөшгэ наань, гартаа буу зөбсөг бирижа хамгаалан жагсаха байна. «Хэрбээ дайсаң хадаа манай сөгсөлөн байгаа тала дайлада дөбтөлхөө задала наань»,— гэжэ украинска арадай дуун соо хэлэгдэдэг, «дайсаңда сохисо үгөөхөө, нэгэн хүн шэнгээр, винтовканыдаа гартаа абахабди!»

Даралагдангай байһан арадуудай үнн урһан нанал бодолууд, төдөнэй алтан һайхан зүүдэнүүдэн мүнөө жаргалалта үнэн байдал болоо, «ошонцолонһаа агууэхэ орон болбол сүлөөтэ, шөнэ, баяскаланта һайхан байдал һуудаа тухайгаа дуулана. А.М. Астахова.

Арадай мечта бодолы бүрэн Алтан хуулдамнай бөшөөл уран, Конституцие манда үгөөл урин, Дэлхэй дээрэ энэнь эрхим һайн гэгдэбэ.

Ингэжэ, Сталинда зориулагданан зохиолнуудайгаа нэгэн соо, Сулейман Стальский хэлһөн байна.

Хэдэн олон, элбэг дуунууд, частушканууд үлгэрүүд хадаа Сталиндаа гүнзэгы эхэ баяскалантай, хиазаргүй зузаан инагладай сэдхэлээр нөбтөрөнхэй.

Конституци болбол арада Жаргал ехы асараа, Түрэл Сталин багшада Төрөөнэй түлөө спасибэ.

«Мини нятаг, шамаар шэнэдхэн» зохиогтоод, сөгсөлөн байна—ингэжэ, Сталинда хандан, Арменийн арадай ашуг хэлэнэ. Сталин—«шөнэ үдэрнүүдэй эсэгэ», Сталин—«дэлхэй дээрхи бүхы баатарнуудһаа үндэр дээрэ», төрөөнээ «үлүү найдамтай тулга» манда байхагүй, Сталин—«миллион миллион хүнөөнэй зүрхэнүүдтэ гэрлээн байдаг наран» мүн,—ингэжэ узбекска арадай дуун соо дуулагдадаг.

Хэтын юдһоо оронһим бодохоомо ши бөшаалт! Мини түрэл Ферганье хубадаар яларан байха болон Конституциин нараар нятагнем гэрэлтүүлшэ ши бөшаалт!

Мүн тиймэл аялганууд ойрод й дуун соһоо ханхнаан гарана. Сталинһаа «үлүү үнэтэй хүн манда байхагүй», юндаб гэхэдэ, «Сталин арадуудта жаргал үгөө». Сталин—«дэлхэй үрһэнсэ дээрэ эгээл эхэ хүн».

Сталин хадаа «Октябрин гал соогуур түрһэн арадыг Орохогүй нарада, ариун жаргалда хүтэ энэ... Кировска областһан ород үлгэгшэ Т.А. Донгушева болбол:

Харыш манингаа, баярлыш, Хамаг байдалһайн хубилан дөгжөөл,— гэжэ Лениндэ хэлхын тулада Москва руу, мавзольдэ харасагай болон нийдэжэ орохо хүсэлтэй. Тингэжэ энэ үнгөршэ болбол дуун соогоо үргэлэвүүлэн хэлэжэ, шөнэ, жаралта ажабайдалы, энэһини зохиогто—Сталиниһе, Лениниһе хэрэг үргэлэвүүлшэ зураглан харуула.

Ленинэй шэнгээр, Сталингай бидэ ябанамди, Лениниһе шэнгээр, Сталингай бидэ хөөрөл, денамди, Сталин манай наһаа сэдхэлхэ булимэ мэдэдэг, бүхы наһан соогоо маниһе энхэрэн яадаг.

Тийн мүнөө маңда гансахан зам байна лэ, һаруул, гэрэлтэй, үргэн жаргал төһөмшэ лэ. Сталинска Конституци болбол коммунизмын түлөө тэмсэлдэ эригжуула.

Сталин—хүсвэлманий символ, Сталин—байдалһайн дөбжлэтэ. (Советска Грузин ажалладай бөшгөгшөө). Һаруул сокоһай, шамтайгаа Нийхан замһаан халахагүйди, Виденэр зүрхэндэ, туггаа, Конституциие мандуулабди!— ингэжэ украинска арад дуулана. Энэһиниһэ ородой частушка мүн доталһана: Манай хүсэн эдөршөөшгүй— Газар дээрш, далай дээрш, Виденэр шамтаа инат Сталин, Илахабди бүхы тэмсэл дээрэ.

Зүрхэнүүдтэ ба туугуд дээрэ Сталинска Конституциие мандуулан ябаша, Союзай арадууд болбол өөһөднөө мүнөөнэй жаргалы, өөһөднөө өрөөдүйн гэрлэй һайхан байдалы, хэрбээ зайлашагүй хэрэгтэй болоо гөшгөшгэ наань, гартаа буу зөбсөг бирижа хамгаалан жагсаха байна. «Хэрбээ дайсаң хадаа манай сөгсөлөн байгаа тала дайлада дөбтөлхөө задала наань»,— гэжэ украинска арадай дуун соо хэлэгдэдэг, «дайсаңда сохисо үгөөхөө, нэгэн хүн шэнгээр, винтовканыдаа гартаа абахабди!»

Даралагдангай байһан арадуудай үнн урһан нанал бодолууд, төдөнэй алтан һайхан зүүдэнүүдэн мүнөө жаргалалта үнэн байдал болоо, «ошонцолонһаа агууэхэ орон болбол сүлөөтэ, шөнэ, баяскаланта һайхан байдал һуудаа тухайгаа дуулана. А.М. Астахова.

Улан-Удын зооветеринар институтыде отличноор дүүргэгшэд (зүүн гарһаа) Филиппов, Худяков, Раднаев. Мүнөө институттаа научна хүдэлмэрилгэгшэдээр үлбэ.

Социалистическэ хүдөө-ажахын специалистнуудай шэнэ отряд

Революциин урдатэхи Бурят-Монгол болбол эрдэм культурын тэе талара тон эхэ гээгдэнги, тингээд нөгшөө дээдэ һургуулигүй байгаа. Хэрбээ, Дээдэ-Удэдэ гансал дунда һургуули—гимнази байгашы наань, төрөөндэ чиновнигуудай, наймашадай, кулагуудай лэ—баяннуудай лэ үхибүүд һурадаг лэн. Парска самодержави хадаа хүдэ мөришөөдэй, тариашадай үхибүүдтэ эрдэм олгохогүй, харин харанхы балар байдалда даража, төдөннө дараалаха, мүлшөжэ зорилогтой байгаа.

Бурят-Монголой арадын булдаа шахуу бөшгөмөдхөгшү байһан юм.

Советска засагай тогтон мандаланай ашаар, агууэхэ большевигүүдэй партиин, аба Сталингай сөсөн мөргөн хүтэлбэрин ашаар, Советска арад, төрөөнэй тоодо Бурят-Монголой ажалһаа хадаа, социалистическэ үндэр дээдэ культуры туйлаа. Хүнүрэлтөнэй эрхим ухаананай хүсөөнь, гансал манай орондо—и аһан социализмын орондо бөөлүүлдэжэ байна.

Бурят-Монголой Зоотехническа зооветеринар институт болбол дээдэ квалификациин зоотехнигууд ба ветеринар врачууды ба эхэнэ. Хүдөө ажахын эдэ специалистнуудай үүргэ хадаа Бурят-Монголд томо үүлэрэй продуктивна малы үхсөөрилгэдэ той эхэ.

Зоотехнигууд ба ветеринар врачууд болбол научна методые слахановуудай үнэһэ практическа опыдуудтай зүбөөр зохиолууджа, малажалы дээдэ хөгжөөдөн хүрээр дөбжүүлэн хүжөөжэ хэрэгтэй стажановуудта туйлаха ёһотой ба төрөөнэй түлөө өөһөдөө бүхы хүсөөрөө тэмсэхэ уялгатай.

Институт болбол түрүүшн жэлүүдтэ, үндэр дээдэ квалификациай профессорско-һургалһадай кадрнуудар, кафедрануудай һуралсалай жэшээтэ, пособиуудар, гэр байраар дутамаг байһан юм. Мүнөө, зооветеринар институт болбол, шухала условинуудар, гол түлбэ хан агданхай.

Профессорско-преподавательска состав болбол тоогооро ба шаһараара жаһнаа жэлдэ ургана. Институт, өөрингөө составта—научны 13 кандидадуудтай. Эдэһэй олон-

хинь институттаа хүдэлмэрилжэ байгаад, эрдэмтэ степенды диссертаци барива. Мүнөө, докторско диссертаци барилгада 4 хүнүүд бэлдэхэжэ байна.

Болавица ба тэжээт үйлдөөрилгын кафедрны даагша, биологическа науки кандидат нүхэр Кузнецов Б. М., мүн тэршэлэн, факультетүүдэй декан, биологическа науки кандидат нүхэр Чиркин Ф. А., анатомийн кафедрны даагша, биологическа науки кандидат нүхэр Спируков М. А., паталогийн кафедрны даагша, ветеринар наука кандидат нүх. Ребров П. И. ба бусад олон научна хүдэлмэрилгэгшэд—багшанар хадаа хүдэлмэрин эрхим жэшээ харуула.

Эдэнэр хадаа өөһөднөө баян знаниһе студентүүдтэ үгэхын түлөө оролдно, тэмсэһэ. Тэршэлэн, научно-шэнжалгын тон шухала ба эхэ хүдэлмэринүүдтэ абуулжа, малажалай сааһадаа хүсөөлгөөр хүжжэхэ хэрэгтэ туйлаһа.

Эдэнэр бөшгөдөн научна хүдэлмэрин сбринг энэ жэлдэ толилогдоод, хөбөрчхи тоһонь бэлдэхэжэ байна. Эдэ научно-шэнжалгын хүдэлмэринүүд хадаа эхэнхидэ Бурят-Монголой материалнууд дээрэ зохиогдоо.

Гална, бусад хэдэ хэвэн научна зохиолууд (элэхэгдэжэ байна. Манай институт хадаа агууэхэ Октябрска Сциалистическэ революциин XXII жэлэй ойто бэлэг болгон, үндэр квалификациай 20 ветеринар врачууды Сэлдэхэжэ гаргаа. Бурят-Монголд эгээл түрүүшнхэ бэлдэхэгдэнэр эдэ специалистнууд хадаа, СССР-эй Наркомземэй тогтоолой ёһоор, республика соогоо хүдэлмэрилхөө булдааа үлбэ. Нүхэд Филиппов, Раднаев гэгшэд хадаа һуралсалай отличноор дүүргээд, институттаа—научно-шэнжалгын ба багшын хүдэлмэридэ абаха.

Эдэнэр—социалистическэ хүдөө ажахын специалистнуудай шэнэ отряд хадаа институтһаа абаһан эрчим хэрэг дээрэ хэрэгтэн бөөлүүлжэ, амжалтанууды туйлаһынь хүсэһэдби.

ИВАНОВ А.—Бурят-Монголой Зооветеринар институт тудай директор.

Научна хүдэлмэринийн центр болгохо

Октябрска революциин ашаар, Улан-Удэ городто, Бурят-Монголой зооветеринар институт тогтоо. Тэрэ хадаа ветеринарна 20 врачууды бэлдхэн, Бурят-Монголд түрүүшнхэ үгэбэ. Эдэ квалифицированна специалистнууд болбол Бурят-Монголой социалистическэ малажалы сааһаань хүсөөлгөөр хүжжөөжэ хэрэгтэ шэнэ амжалтанууды туйлаһан сохом.

Эдэнэр, гүрэнэй экзаменнэ һайнаар үгөө. Студентүүд нүхэд Худяков, Буторин, Филиппов, Раднаев, Убеев ба бусад болбол комиссийн асуудалнуудта тодо ба хангалттай харуунууды үгэжэ «отлично», «хайн» сөгнөлтөнүүдтэ абаха.

Бурят-Монгол республика, он жэл тутам улам баяжаха, малаар бүри баян болжо байна. Квалифицированна кадрнуудта эрлэтэ эхэ боллоно. Тус ушары хараадаа абажа, ВАСССР-эй Наркомзем, республикын хүтэлбэрилхэ организацинууд болбол ургажа байгаа залуу институтта адибүхы туйлаһамжанууды кангажа, төрөөннэ республикын научна хүдэлмэринүүдэй центр болгохо туйла оролдохо ёһотой.

Профессор И. Р. Вахромеев—Гүрэнэй Экзаменационно комиссийн түрүүлэ шэ.

ПВЗ-д дуурай ба пляскын ансамбль

ПВЗ-эйн культурын дворцай дэргэдэхи самдегэһэ олонтоо аруулаһаа дуунай ба пляскын ансамбль амхидхэгдэбэ.

Энэ ансамбль хадаа түрүүшнхэ, Агууэхэ октябрска социалистическэ революциин XXII жэлэй олдэ зориулан, заводтодоо культурын дворца соо эхэ амжалтагайгаар выступалһан байна. Ансамбльдэн дуунай ба пляскын, хор-вэй, плясовой, балетна группанууд ба дуушад уран шүлэг уншаһад бии.

Ансамблин репертуаролонъяза. Дуушадан советска композиторнуудай ба орад арадай дуунууды дуула.

Нигээд, энэ ансамбль болбол ПВЗ-эйн нэгэдэхи участокта эхэ һуугшадны обслуживалха байһан Баир Ангаров

ОТЛИЧНИГУУД—ВЕТВРАЧУУД

Бурят-Монголой зооветеринар институт болбол тогтоогдоһон саһаа хойшо томо амжалтанууды туйлаа.

Мүнөө, институт хадаа кадрнуудар хангагдаа. Эндэ—1 профессор, научны 11 кандидатууд, научна 18 хүдэлмэрилгэгшэд, 9 ассистентнууд хүдэлмэриндэ.

Эдэһэй олонхын научна шэнжэлэлгын хүдэлмэринүүдтэ 1937 онһоо хойшо абуула, хабаата ажалараа кандидатска докторско диссертацинууды барилгада бэлдхэнэ.

Эдэ багшанарта заалгажа, зооветеринарны мүнөө дүүргэн 20 нүхэдүүд—ветеринарна врачууд болбол бага бөшэ знаниһе олоо. Дүрбэн жэл үлүүтэй сагай торшо соо 32 янзын дисциплиннууды үзэе. Дүүргэлгын, гүрэнэй экзамен дээрэ студентүүдэй олонхын (65 проц.) «хайн» ба «эрхим хайн» гэнэн сөгнөлтөнүүдтэ абаха. Илангаа, нүхэд Худяков, Буторин, Раднаев гэгшэд институтыде отличноор дүүргэбэ.

Отличниги — ветеринарна врач нүхэр Худяков тухай. Нүхэр Худяков хадаа хурса балигтэй, хурдан ухаатай байһанаа харуулаа. Тэрэ хадаа эрчим лектор байжа, өрлөмтө хүдэлмэрилгэһэ боложо шаданһан нөбжөгшү.

Отличнигууд—дүүргэгшэд нүхэд Буторин, Раднаев гэгшэд Худяковһоо доошо бөшэ показателнуудтай. Гүрэнэй экзаменационно комисси болбол дээрэ дурсагдаша гурбанда отличной дипломы үгэхэ гэжэ тогтообо.

Нэрлэдэгшэ нүхэд болбол СССР-эй Наркомземэй тогтоолой ёһоор, Бурят-Монголд хүдэлмэрилхөө үлэхэн.

Социалистическэ Бурят-Монголынгоо малажалы улам эхэ алхамуудар урагшан дөбжөөхын түлөө эрид тэмсэжэ байһандань, эдэ 20 һурагшадтаа бага найданаб.

В. Кузнецов—директорые научна ба һуралсалай хүдэлмэреер орологшо ба биологическа науки кандидат.

ЭХИН НУРГУУЛИНУУДАЙ БАГШАНАРЫ БЭЛДЭХЭХЭ ТУХАЙ

РСФСР-эй СНБ-гэй, 1939 онол октябрин 8-да гаргһан тогтоолой үндэһээр, ВАСССР-эй Совнарком хадаа эхин нургуулануудай багшанары бэлдэхэ нэгэ үнэн күрсе эмхидхэжэ, энэ күрседа 100 хүннэ хабадуулхыһан Наркомпроста даалгаба.

1940 оной январин 1-һэ байдалаар, Баунтия, Хойто-Байгалай аймагууды оруулангүйгөөр, ВАСССР-эй городской ба сельсо нотагуудта малай Вухасоһон бөшөлгө үнгэргэгдэхэ байна.

Республикын бүхы аймагууды 1940 оной январин 1-һэ болтор малай бөшөлгө ябуулагдана. Зүгээр, Тунхэнэй аймагай Окниска хошуунай сельсоветүүдтэ малай бөшөлгө декабрин 20-һоо эхилэхэ байна.

Хариуоалгата редактор Р. БИМБАЕВ.

РЕСПУБЛИКЫН ГАБИЯТА АРТИСТ

Намжил Гармаевич Балдано болбол Селенгын аймагай, Оронго нотагта түрөөд, бага наһаа эсгэгдэхэ үнгөрөө. Намжил хадаа абныгаа ажалдээр—үсөөконтото үхэр, хонёо адуулаха, үбэй, түлээ асараха гэхэ мэтын хүдэлмэри хөдөг лэн. Балдано 7 наһатай байхадаа эсэгтөөһө город эржэ, түрүүшнхэ «Золотой рок» гэжэ кино харанһан байгаа. Энэ кино харанһанаа хойшо, Намжил өсөөһөн артист болохын нанал бодол түрһэн байна.

Өөрингөө шадаргатай ба оролдотой дээрһэнэ, ямаршыһе күрсе ба һургуулигүйгөөр 1927 ондо кино-механик болодоо—хүдэлмэрилжэ байгараа, 1929 ондо Улан-Удэ город эржэ, баһаһаа зоридог хүсөөһө бөлүүлжэ эхилэ лэн.

Балдано болбол 1930 ондо, бурят спектаклин рольдо түрүүшнхэ наадажа эхилэн ба хойношодоо ходо наададаг болоо лэн.

Намжил Гармаевич хадаа искусствын техникумдэ (мүнөө театраль-музыкальна училище) һуралсан байна. Энэ техникумдэ, эрхимээр дүүргэжэ гараад, һүүдээрэн театрта хүдэлмэрилжэ. Б. М. театрта гарадаг шөө-сөнүүдтэ бөрхөгшинууд рольнуудтань наададаг байгаа. Жэшээхэдэ, «Отелло» гэжэ пьесэдэ—Яго гэгдэгшэ рольдо, «Дуран ба коварство» гэжэ пьесэдэ—президенты рольдо гэхэ мэтэһэн наадаба.

Намжил Гармаевич хадаа элгэ артист, эрхим драматург мүн. Гармаевичын зохиһон хэдэн олон пьесануудын театрай сцена дээрэ табигдана. Тэднэнь, удхагүйгөө уран ба зондо зохидоогдодог.

«Хөөр ханинууд» гэжэ пьесэнь, колхоздо шурганһан шиюнуудай хорото муухай ашануудын хурса тодоор элирүүлэн харуула. Мүн тэршэлэн, «Олоной нэгэн» ба бусадны харакһада, энэһэнэй авторһынь—советска искусствын солото мастернуудай нэгэн болоно гэжэ хүжүүнээр хөрөлдэдэг. Мүнөө Намжил Гармаевич хадаа «Энхэ булад баатар» гэжэ шөнэ пьесэ зохиожо байна.

1939 оной май һарын 11-һэй үгтөөгүүр, уужам һайхан дайда урихан агаараар архилан байба.

Энэ үдэр хадаа режиссер Намжил Балданогой ажабайдалһан эгээл гайхамшаг баарта үдэрнүүдэй

нэгэн байгаа. Юуб гэхэдэ, Социалистическэ Бурят-Монголой театральна культуры хүжөөдгөдэ тононууд амжалтанууды туйлаһанай түлөө, Намжил Гармаевич Балданода—«Республикын габияата артист» нарын зөргөһө олгохо» тухай ВАСССР-эй Верховно Советэй президиумай указ гараба.

Указые уншажа, байрлаһандаа бахардан, хэлэхэ үгөө оложо ядан һуугаа лэн. Указ хадаа гансамы Намжил Гармаевичтэ бөшэ, харин Бурят-Монголой бүхы ажалшадны баярлулаа. Габияата артист Намжил Гармаевич болбол «намада габияата артистын нэрэ зөргөһө олгоһон»—гансамы минни амжалта бөшэ, харин манай театрай бүхы коллективэй амжалта мүн. Театртай хамта би ургааб, намтай хамта театрай ургаа» гэжэ хабатай урматгайгаар харуусана.

Намжил Гармаевич хадаа театрайгаа хүдэлмэрилжэ, авернуудай дунда тон хүлээлэй. Обществэ хүдэлмэридэ оролдотойго р хабааладаг. Мүнөө, мөстөмөй түрүүлгэһэ байна.

О. Г.